

PREHRANSKA VARNOST SLOVENIJE V LUČI ZELENEGA PREHODA

Okrogla miza v organizaciji Nacionalnega inštituta za biologijo in Gospodarske zbornice Slovenije

GZS, Ljubljana, 28. 2. 2023

Darja.stanic@nib.si

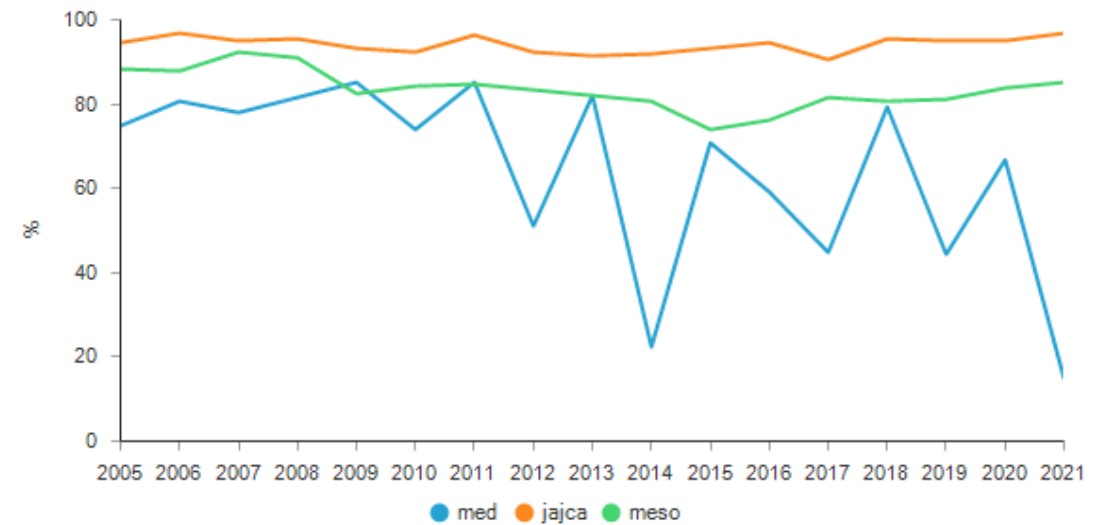
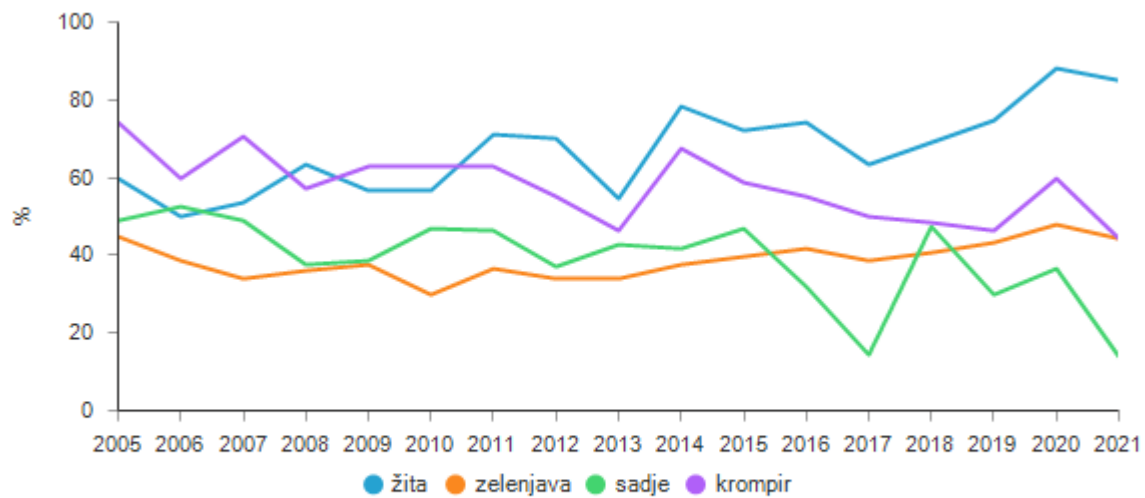

NACIONALNI INŠTITUT ZA BIOLOGIJO
NATIONAL INSTITUTE OF BIOLOGY

PREHRANSKA VARNOST definicija FAO 1996:

“Ko imajo vsi ljudje ves čas fizični in ekonomski dostop do zadostne količine varne in hranljive hrane, ki ustreza njihovim prehranskim potrebam in prehranskim preferencam za aktivno in zdravo življenje.”

SAMOOSKRBA (+ UVOZ)

Prehranska varnost = samooskrba (– izvoz) + uvoz

DOMAČA PROIZVODNJA kmetijskih proizvodov se zmanjšuje. ↓

2014–2018 je bila za 1/5 manjša kot pred vstopom v EU (2000–2003).

Po vstopu v EU se je zelo povečal **IZVOZ** nepredelanih kmetijskih proizvodov. ↑

Hkrati pa se je povečal **UVOZ** predelanih proizvodov. ↑

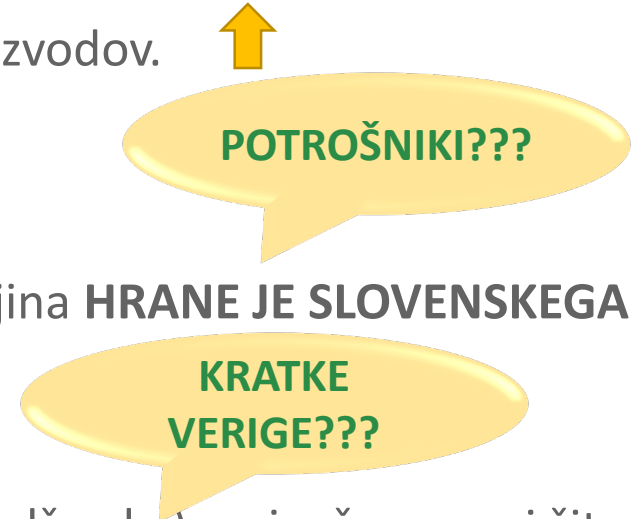
V Sloveniji je več kot 70 % potrošene hrane uvožena, le približno tretjina **HRANE JE SLOVENSKEGA IZVORA**, pred letom 2004 je bilo uvožene 40 % hrane. ↓

60 % hrane se uvozi iz **sosednjih držav** (Avstrija, Hrvaška, Italija in Madžarska), največ se uvozi žita, sadja, zelenjave in sladkorja.

Kakšni so mehanizmi, da bi slovenski potrošnik dobil več kvalitetnih slovenskih proizvodov.

Koliko več je potrošnik pripravljen plačati za domače kmetijske proizvode?

Vir SURS in ARSO: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10236> in <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/struktura-uvoza-potrosene-hrane>

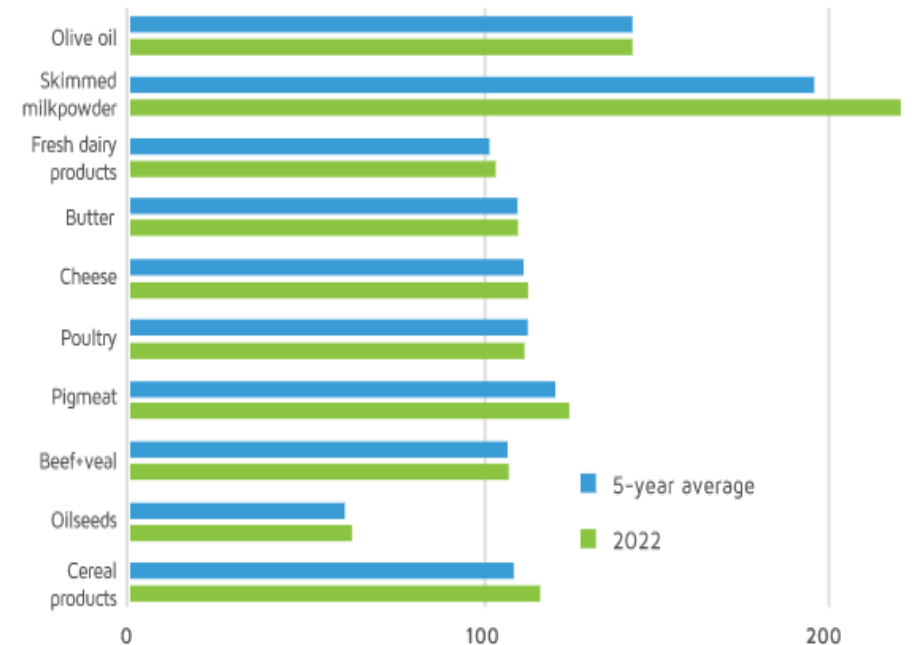
V EU je hrane dovolj!

Kupna moč je v EU v primerjavi z večino drugih regij visoka.

Če upoštevamo pariteto kupne moči, je Slovenija 34. na seznamu najbogatejših držav.

Rast cen – ranljive skupine?

Fig.1. EU self-sufficiency for selected agricultural products (%)

Vir: *European Council in*

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15216629/15559935/KS-FK-22-001-EN-N.pdf>

EU STRATEGIJA OD VIL DO VILIC

“Živilski sistemi ne morejo biti odporni na krize, kot je pandemija COVID-19, če niso trajnostni.”

Konkretni cilji:

- zmanjšanjem uporabe in tveganja pesticidov za 50 %
- zmanjšanjem uporabe gnojil za vsaj 20 %
- zmanjšanjem prodaje protimikrobnih sredstev za 50 % (živinoreja in ribogojstvo)
- doseganja cilja 25 % kmetijskih zemljišč v ekološki pridelavi.

Kako zagotoviti stabilno pridelavo ob bistveno manjši uporabi pesticidov in protimikrobnih sredstev ter manjši uporabi gnojil?

Kakšne so ne-kemijske alternative uporabi pesticidov?

Ali jih lahko implementiramo do 2030?

Resolucija: »Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021«

SPREMINJA SE POTROŠNIK

Sodoben POTROŠNIK, državljan in javnost pričakujejo in zahtevajo, da bodo deležniki v **verigi oskrbe s hrano, ob aktivni vlogi države:**

- zagotavljali varno in kakovostno hrano,
- varovali naravne vire in se ustrezno odzivali na podnebne spremembe in
- ohranjali vitalno podeželje.

Večji poudarek daje:

- zdravemu načinu življenja / spreminjajo prehranske navade
- izvoru hrane
- etični vidiki pridelave

SPREMINJA SE OKOLJE

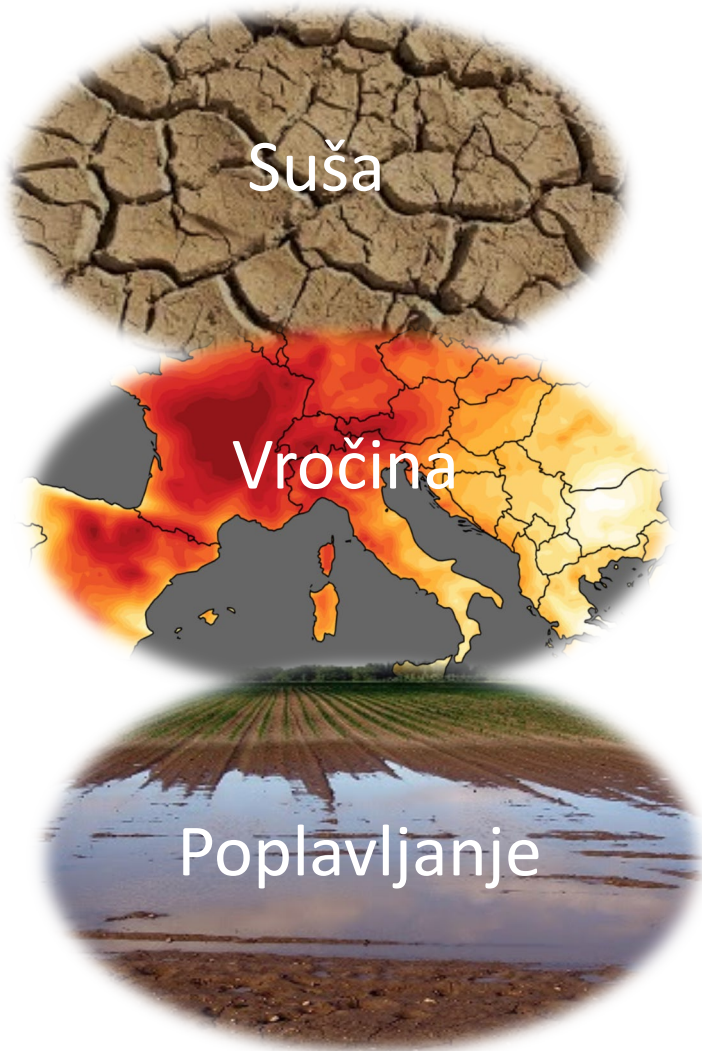
- Blaženje in prilagajanje kmetijstva na podnebne spremembe je eden od osrednjih izzivov, na katerega se je potrebno odzvati z novimi rešitvami in spremembami.
- vpliv kmetijstva na vodne vire
- vpliv kmetijstva na izgubo biotske pestrosti in slabšanje naravnih ekosistemov

NIB

Vizija NIB in strateški cilji je sodelovanje v vseh členih verige preskrbe z varno hrano od semena do končnega proizvoda.

- med **najbolje opremljenimi** laboratoriji v Sloveniji in regiji
- z najmodernejšo **visokotehnološko opremo** lahko laboratorij izvaja kompleksne molekularne študije in kvantifikacijo nukleinskih kislin.
  - vpeljan sistem kakovosti in dobre laboratorijske prakse (**ISO17025, GLP**)
  - **akreditacijo za določanje gensko spremenjenih organizmov (GSO) v hrani in krmi**
  - **nacionalni etalon za področje množine snovi v hrani rastlinskega izvora**
  - edini javni zavod, ki lahko izvaja **in vitro študije mutagenosti** v skladu z OECD načeli dobre laboratorijske prakse (GLP)
  - Nacionalnega referenčnega laboratorija in je s strani Evropske unije imenovani partner **dveh Evropskih referenčnih laboratorijev** za področje škodljivih organizmov rastlin (bakterije; virusi, viroidi in fitoplazme)

NIB RAZISKOVALNI MODEL

SUPER KROMPIR!

DIGITALNI RASTLINSKI DVOJČKI – MODELI

Bistveno krajši čas za vzgojo
novih sort.

V EU uspešne lastnosti
prenašamo v nove sorte s
klasičnim križanjem.

Z novimi genskimi tehnikami bi
bili lahko še bolj natančni in
hitri.

Ali je uporaba teh za EU še
vedno nesprejemljiva?

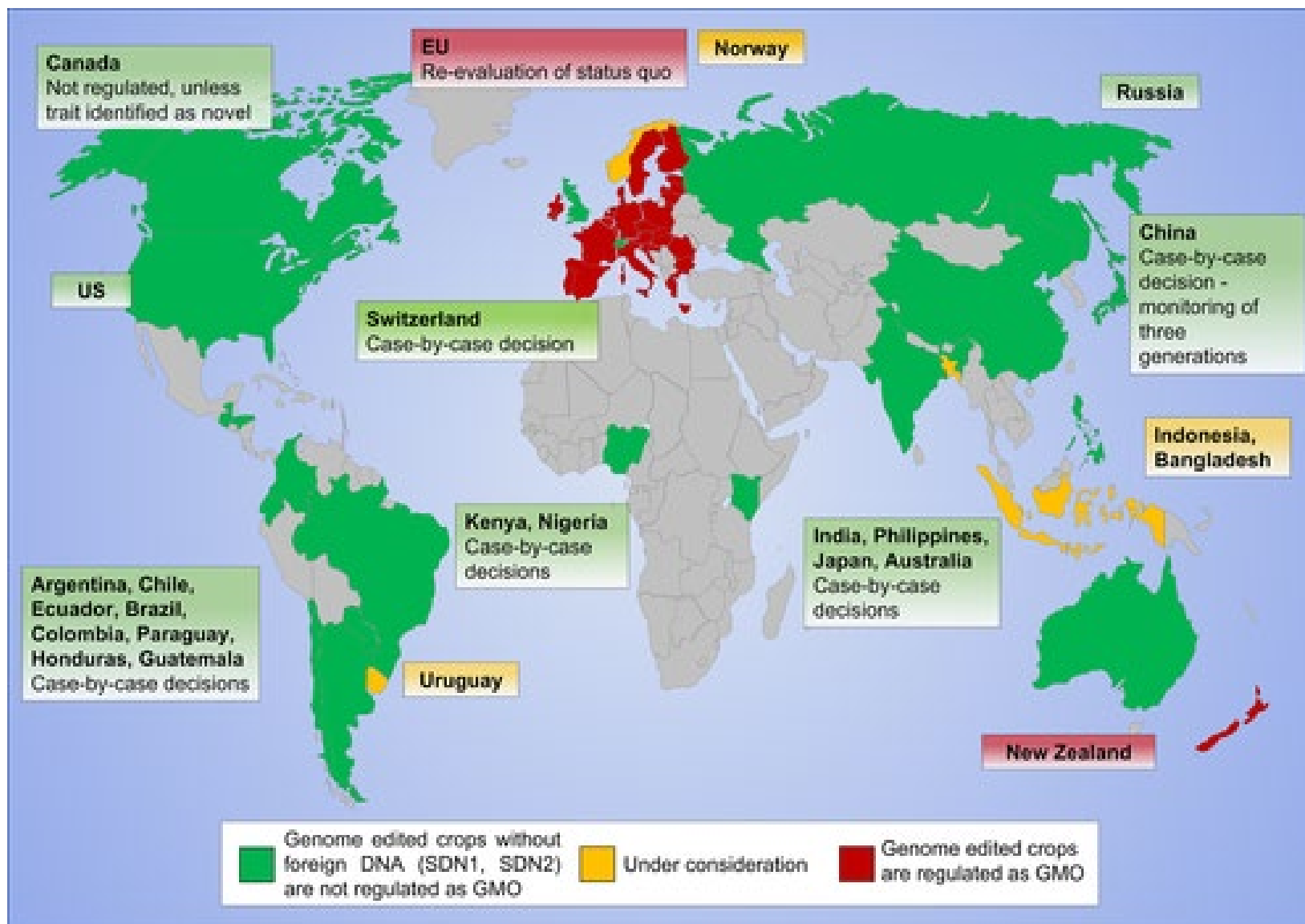
Zagorščak et al, *Plant Methods* 2018
<https://nib-si.shinyapps.io/DiNAR/>

Heterogenous network: tolerant potato + virus PVY

NACIONALNI INŠTITUT ZA BIOLOGIJO
NATIONAL INSTITUTE OF BIOLOGY

GENSKO SPREMENJENI ORGANIZMI IN NOVE GENSKE TEHNIKE

25 LET ZNANJA ZA ZDRAVJE
RASTLIN

25
LET ZNANJA
ZA ZDRAVJE
RASTLIN

<https://youtu.be/COxNq8mleS8>

NACIONALNI INŠTITUT ZA BIOLOGIJO
NATIONAL INSTITUTE OF BIOLOGY